

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ІФННЮІ НУ «ОЮА»

проф.

Роман САВЧУК

«2» вересня 2024 р.

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

**НОТАРІАТ ТА НОТАРІАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ
ВК 10**

рівень вищої освіти
ступінь вищої освіти
галузь знань
спеціальність
освітня програма

перший (бакалаврський)
бакалавр
08 Право
081 Право
Право

Розробник програми: _____ к.ю.н., доц. Антонюк Уляна Василівна
Затверджено на засіданні кафедри цивільного та господарського права і процесу
(протокол № 1 від 27.08.2024 р.)

В.о.завідувача кафедри цивільного та господарського
права і процесу

Андрій РОМАНЮК

Начальник навчального відділу

Ірина ЯЦКІВ

Гарант освітньої програми

Роман САВЧУК

Науково-методична рада (протокол № 1 від 02.09 2024 р.)
Голова науково-методичної
ради

Олег БЕЗНОСЮК

Заступник директора

Олег БЕЗНОСЮК

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1.1. Анотація

Нотаріат та нотаріальне провадження є вибірковою компонентною дисципліною освітньої програми. Актуальність її вивчення пов'язана з тим, що нотаріальна діяльність відіграє ключову роль у реалізації та захисті основних прав громадян. Крім того, вивчення даного курсу створює передумови для професійних можливостей майбутніх фахівців-юристів і може стати першим кроком до їх успішної кар'єри нотаріусів. Даною дисципліною охоплюється: вивчення основних категорій нотаріату, його предмету, методів, принципів, системи, функцій, інститутів; ознайомлення з джерельною базою законодавства України про нотаріат; вивчення структури органів нотаріату в Україні та правового статусу нотаріуса; ознайомлення з завданнями, функціями і повноваженнями органів нотаріату; вивчення стадій нотаріального процесу та порядку вчинення нотаріальних дій. Усе це складає предмет освітнього компонента.

Вивчення даного курсу сприятиме формуванню умінь застосовувати та практиці теоретичні знання щодо вчинення нотаріальних дій нотаріусами, зокрема: посвідчення правочинів, фактів, вчинення охоронних нотаріальних дій тощо, а також набуття навичок застосування здобутих теоретичних знань у практичній діяльності при вчиненні окремих нотаріальних дій.

1.2. Мета і завдання освітнього компонента

Мета – ознайомлення та формування у майбутніх фахівців у галузі права навичок оволодіння сукупністю знань з особливостей правового регулювання нотаріальної діяльності в Україні, правового статусу нотаріуса, завдань, функцій та принципів діяльності нотаріусів, структури нотаріату в Україні, порядку та умов вчинення нотаріусами різних видів нотаріальних дій.

Завданнями освітнього компонента є:

зрозуміти суспільну значущість професії нотаріуса, специфіку їх діяльності та правозахисну функцію нотаріату;

поглиблено вивчити базові положення чинного законодавства України про нотаріат;

розуміти завдання, структуру та повноваження органів нотаріату України;

сформувати систему знань про порядок та умови набуття права займатися нотаріальною діяльністю;

вивчити професійні права та обов'язки нотаріуса;

вивчити поняття, принципи та особливості нотаріального процесу;

ознайомитись з порядком та алгоритмом дій нотаріуса при вчиненні різних видів нотаріальних дій (посвідчення правочинів, фактів, охоронні нотаріальні дії тощо).

2. ТЕМАТИЧНИЙ ВИКЛАД ЗМІСТУ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Тема 1.

Становлення та розвиток нотаріату. Поняття нотаріального права.

Передумови виникнення нотаріату. Історичні аспекти зародження та розвитку нотаріату в світі. Виникнення та розвиток нотаріату в Україні. Особливості розвитку нотаріату на західноукраїнських землях. Сучасні системи нотаріату в світі. Поняття нотаріату. Функції нотаріату. Завдання нотаріату. Нотаріат як інститут превентивного правосуддя. Поняття, предмет та методи нотаріату як науки. Місце нотаріального процесу в правовій системі України. Принципи діяльності нотаріату в Україні. Юридична природа нотаріальних правовідносин. Характеристика нотаріально-процесуальних правовідносин. Система нотаріату як науки. Правова основа діяльності нотаріату. Джерела нотаріату як науки.

Тема 2.

Правовий статус нотаріуса в Україні.

Поняття правового статусу нотаріуса. Права нотаріуса. Обов'язки нотаріуса. Вимоги до посади нотаріуса. Помічник нотаріуса. Складання кваліфікаційного іспиту особами, які мають намір займатися нотаріальною діяльністю. Порядок видачі свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю та підстави його анулювання. Етика нотаріуса. Присяга нотаріуса. Підвищення кваліфікації нотаріусів. Питання деонтології в діяльності нотаріальних органів. Гарантії нотаріальної діяльності. Обмеження у праві вчинення нотаріальних дій. Нотаріальна таємниця.

Тема 3.

Органи нотаріату в Україні.

Система органів нотаріату в Україні. Діяльність Міністерства юстиції України та його територіальних підрозділів в галузі нотаріату. Нотаріальна палата України як орган самоврядування нотаріусів. Вища кваліфікаційна комісія нотаріату та порядок її роботи. Державні нотаріальні контори. Організація роботи державних нотаріальних контор. Державні нотаріальні архіви. Організація роботи державних нотаріальних архівів. Приватна нотаріальна діяльність. Реєстрація приватної нотаріальної діяльності. Реєстраційне посвідчення. Робоче місце (контора) приватного нотаріуса. Печатка приватного нотаріуса. Відповідальність приватного нотаріуса. Заміщення приватного нотаріуса. Порядок та підстави зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса. Підстави та порядок припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса. Оплата вчинюваних нотаріальних дій. Вчинення нотаріальних дій консульськими установами України. Вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування.

Тема 4.

Нотаріальний процес.

Поняття нотаріального процесу. Ознаки нотаріального процесу. Суб'єкти нотаріального процесу. Поняття та система принципів нотаріального процесу. Стадії нотаріального процесу. Підстави для відмови нотаріусом у вчиненні нотаріальних дій. Реєстрація нотаріальних дій. Поняття нотаріального

провадження. Види нотаріальних проваджень. Поняття нотаріальних дій. Класифікація нотаріальних дій.

Тема 5.

Загальні засади здійснення нотаріальної діяльності.

Поняття нотаріальної діяльності. Види компетенції нотаріальних органів. Предметна компетенція. Територіальна компетенція. Нотаріальні дії, що вчиняють державні нотаріуси. Повноваження приватних нотаріусів. Нотаріальні дії, що вчиняються в державних нотаріальних архівах. Повноваження державних нотаріальних контор. Повноваження посадових осіб органів місцевого самоврядування щодо вчинення нотаріальних дій. Нотаріальні дії, вчинювані консульськими установами України. Загальні правила вчинення нотаріальних дій. Місце і строки вчинення нотаріальних дій. Підстави для відмови у вчиненні нотаріальних дій. Порядок оскарження нотаріальних дій та відмови в їх вчиненні. Встановлення особи громадянина, який звернувся за вчиненням нотаріальної дії. Перевірка правоздатності та дієздатності осіб, які звернулись за вчиненням нотаріальних дій. Перевірка справжності підписів на документах. Вимоги до документів, які подаються для вчинення нотаріальних дій. Нотаріальні акти. Посвідчувальні написи нотаріусів. Обмеження в праві вчиняти нотаріальні дії. Нотаріальне діловодство. Видача дублікатів документів. Оплата вчинюваних нотаріальних дій.

Тема 6.

Посвідчення правочинів нотаріусами.

Загальні правила посвідчення правочинів нотаріусами. Значення нотаріального посвідчення правочинів. Поняття і види правочинів, що посвідчуються у нотаріальному порядку. Представництво і довіреність. Особливості посвідчення довіреностей нотаріусами України. Припинення дії доручень. Особливості посвідчення правочинів щодо відчуження нерухомого майна. Посвідчення договорів довічного утримання (догляду), ренти та спадкових договорів. Посвідчення договорів застави та іпотеки. Посвідчення договорів про відчуження об'єктів незавершеного будівництва. Посвідчення договорів найму (оренди). Шлюбний договір та його посвідчення нотаріусом. Посвідчення заповітів нотаріусом. Порядок зміни і скасування заповітів. Нотаріус як суб'єкт державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень.

Тема 7.

Охоронні нотаріальні дії.

Загальна характеристика охоронних нотаріальних дій. Зміст і значення охоронних нотаріальних дій. Охорона спадкового майна. Опис спадкового майна. Передача спадкового майна на зберігання. Повідомлення спадкоємців про відкриття спадщини. Свідоцтво про право на спадщину. Види свідоцтв. Зміст та структура свідоцтва. Строки видачі свідоцтва про право на спадщину. Порядок видачі свідоцтва про право на спадщину. Видача свідоцтва про право на спадщину за законом. Видача свідоцтва про право на спадщину за заповітом. Видача свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з подружжя. Видача грошових сум із спадкового майна. Припинення охорони спадкового майна. Нотаріальна охорона права власності. Нотаріальна охорона зобов'язальних прав. Нотаріальна охорона сімейних прав.

Тема 8.

Нотаріальні дії щодо засвідчення вірності копій документів, виписок з них, справжності підписів і вірності перекладу.

Загальна характеристика засвідчення вірності копій документів, виписок з них, справжності підписів і вірності перекладу. Юридичне значення та правові наслідки засвідчення правильності документів, копій документів і витягів з них, засвідчення справжності підпису на документах, правильності перекладу. Засвідчення вірності копій документів. Засвідчення вірності копії з копії документа. Засвідчення вірності виписки з документа. Засвідчення справжності підпису на документах. Засвідчення вірності перекладу.

Тема 9.

Нотаріальні дії щодо посвідчення фактів.

Загальні положення посвідчення фактів. Юридичне значення посвідчення факту. Факти, які підлягають посвідченню. Порядок посвідчення фактів. Особи, які уповноважені посвідчувати факти. Посвідчення факту, що громадянин є живим. Порядок посвідчення факту перебування громадянина в певному місці. Посвідчення часу пред'явлення документа. Передача заяв громадян, підприємств, установ та організацій. Правові наслідки посвідчення фактів.

Тема 10.

Нотаріальні дії, спрямовані на надання документам виконавчої сили.

Загальна характеристика нотаріальних дій, спрямованих на надання документам виконавчої сили. Поняття і значення виконавчого напису. Вчинення виконавчих написів. Умови вчинення виконавчого напису. Стягнення грошових сум або витребування майна за виконавчим написом. Порядок стягнення заборгованості у безспірному порядку за виконавчим написом. Зміст виконавчого напису як нотаріального акта. Вчинення протесту векселів. Порядок вчинення протесту векселя у неплатежі, неакцепті, не датованні акцепту.

Тема 11.

Міжнародне співробітництво у сфері нотаріату.

Міжнародні договори щодо регулювання нотаріальної діяльності Поняття і види міжнародних договорів щодо правового регулювання нотаріальної діяльності. Міжнародні договори щодо правового регулювання нотаріальної діяльності як частина національного законодавства. Правила застосування міжнародних договорів у нотаріальній практиці.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

3.1. Основна література

Підручники, посібники, наукові праці

Долинська М. С. Маркович Х. М., Німак М. О., Павлюк Н. М. Нотаріат України: теоретичні та практичні засади функціонування: монографія. Львів: ТзОВ «Растр-7», 2019. 222 с.

Долинська М.С. Нотаріальний процес: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 652 с.

Журавльов Д.В., Чижмарь К.І., Пляшко Ю.А. Нормативний помічник нотаріуса 2023. К.: ЦУЛ, 2023. 747 с.

Журавльов Д.В. Посвідчення нотаріусом фактів. Загальна характеристика. Зразки нотаріальних документів: практ. посіб. Київ: ОВК, 2021. 55 с.

Коротюк О. В. Державний реєстр речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень. Алгоритм роботи нотаріуса. Поділ нерухомого майна: практ. посіб. К.: ОВК, 2024. 132 с.

Коротюк О.В. Нотаріат в умовах війни: практичний посібник. Київ: ОВК, 2023. 98 с.

Коротюк О.В. Нотаріат в Україні: навч. посіб. Ірпінь: Державний податковий університет. ОВК, 2023. 606 с.

Крижевська О.О. Нотаріальні процесуальні правовідносини: теорія і практика: монографія. Київ : Алерта, 2024. 470 с.

Нотаріальний процес: теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про нотаріат. Монографія. / За заг. ред. докторки юридичних наук, професорки, заслуженої юристки України Фурси С.Я., Київ: Алерта, 2023. 364 с.

Паливода А.В. Правила професійної етики нотаріусів України. К.: Закон, 2024. 16 с.

Фурса С.Я., Фурса Є.І., Бордюг Т.О., Фурса Є.Є. Нотаріальний процес. Інтерактивний курс (з практикумом). Підручник. Київ: Алерта, 2021. 480 с.

Нормативно-правові акти

Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.

Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>.

Про виконавче провадження: Закон України від 02 червня 2016 року N 1404-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>.

Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01 липня 2004 року № 1952 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>.

Про державну реєстрацію актів цивільного стану : Закон України від 01 липня 2010 р. № 2398-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text>.

Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Наказ Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 р. № 296/5. *Офіційний вісник України*. 2012. № 17. Ст. 632. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text>.

Про затвердження Правил професійної етики нотаріусів України: наказ Міністерства юстиції України від 07.06.2021 року № 2039/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0759-21#Text>

Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-%D0%BF#Text>

3.2. Додаткова література

Антонюк У. В., Гаргат-Українчук О.М., Джуган В.О. Нотаріат: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Голіней О.В., 2024. 110 с.

Архів нотаріуса: зразки документів. / за ред. К. І. Чижмарь. 2022. 75 с.

Баранкова В.В. Нотаріальний процес як форма забезпечення превентивного захисту цивільних прав. *Мала енциклопедія нотаріуса*. № 2 (134) квітень 2024. С. 7-25.

Вовк Ю.Є. Правові підстави нотаріального посвідчення договору найму (оренди) транспортного засобу за участю фізичних осіб-підприємців. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. Випуск 01. С.179-183.

Журавльов Д.В. Зразки заповнення нотаріусом книг, реєстрів, журналів [Текст]: практ. посіб.: [відповідно до правил ведення нотаріал. діловодства]; Ін-т права та післядиплом. освіти М-ва юстиції України. Київ : ОВК, 2020. 38 с.

Журавльов Д. В. Векселі в нотаріальній практиці. Протести векселів [Текст] : практ. посіб.; Ін-т права та післядиплом. освіти М-ва юстиції України. Київ : ОВК, 2020. 76 с.

Зенікова М. Засвідчення справжності підпису на документах. *Мала енциклопедія нотаріуса*. № 2 (134) квітень 2024. С. 32-35.

Коротюк О. В. Депозит нотаріуса: правове регулювання; зразки нотаріальних документів. К.: ОВК, 2024. 84 с.

Коротюк О. В. Єдиний реєстр довіреностей. Алгоритм роботи нотаріуса: практ. посіб. К.: ОВК, 2024. 140 с.

Коротюк О.В. Запити нотаріуса: зразки документів. К.: ОВК, 2024. 56 с.

Коротюк О.В. Спадщина: зразки нотаріальних документів. К. : ОВК, 2024. 202 с.

Коротюк О. В. Векселі в нотаріальній практиці. Протести векселів: коментарі, зразки документів. Практичний посібник. / Д. В. Журавльов, О. В. Коротюк, К. І. Чижмарь / за ред. К. І. Чижмарь. К.: ОВК, 2024. 76 с.

Нормативний помічник нотаріуса 2024. Станом на 19 січня 2024 р.: практичний посібник. / Чижмарь К.І., Журавльов Д.В., Пляшко Ю.А. К.: Центр учбової літератури, 2024. 824 с.

Фурса С.Я., Дякович М.М., Фурса Є.І., Фурса Є.Є., Мальський М.М. Вчинення консулом нотаріальних дій: теорія і практика. К.: Юридика, 2023. 934 с.

Шлюбні договори, договори про поділ майна подружжя: зразки нотаріальних документів / О. В. Коротюк. К.: ОВК, 2024. 110 с.

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

<http://zakon.rada.gov.ua> Офіційний веб-сайт Верховної Ради України

<http://www.kmu.gov.ua> Урядовий портал України

<https://minjust.gov.ua/> Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України
<https://hcj.gov.ua/> Офіційний веб-сайт Вищої ради правосуддя України
<https://npu.ua/> Офіційний веб-сайт Нотаріальної палати України
<https://ern.minjust.gov.ua/pages/default.aspx> Єдиний реєстр нотаріусів України
https://minjust.gov.ua/ukr_notar_2 Офіційний сайт Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату України
<http://www.nbuv.gov.ua/> Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського.

3.4. Міжнародні, зарубіжні видання

Santiago F. (2017) Implementation of the role of notary through capital market in the ERA of ASEAN economic community. *International Journal of Civil Engineering and Technology* (IJCET). № 8(8). P. 1054-1059.

Ewan McKendrick, Herbert Kroenke, Roy Hood (2015). *Transnational Commercial Law: Texts, Cases and Materials*. Oxford University Press, 776 p.

International Union of Notaries (UINL). 2024. URL: <https://www.csn.notaires.fr/en/internationalorganisation-civil-law-notaries>.

Kyianytsia, L. (2022). Classification of notarial functions. *ScienceRise: Juridical Science*, 4 (22), 57-64.

Milotić I. (2018). Historical Uniformity and Diversity of Notaries in the Shadow of Their Modern Transformation. *Transformation of Civil Justice. Ius Gentium: Comparative Perspectives on Law and Justice*, vol 70. Springer, Cham.